

найбільш розвиненої країни Африки — ПАР у формулюванні статусу Народного захисника. Безперервне «гарантування» наданих конституціями прав і свобод, замість традиційного для країн інших континентів простого переліку, обумовлювалось історичним досвідом, жорстокими реаліями колоніального минулого.

Джерела

1. Конституции государств Африки : В 3-х т. Т. 1. — М. : Прогресс, 1963. — 750 с.
2. Конституции государств Африки : В 3-х т. Т. 2. — М. : Прогресс, 1966. — 583 с.
3. Конституции государств Африки : В 3-х т. Т. 3. — М. : Прогресс, 1966. — 711 с.
4. Конституції зарубіжних країн. — Харків : ФІНН, 2009. — 664 с.

Мельник Ганна,

Київський університет імені Бориса Грінченка,

м. Київ, Україна,

h.melnyk@kubg.edu.ua;

Губицький Любомир,

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ, Україна,

lubg@ukr.net

ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА

PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES' RIGHTS IN POLAND: ANALYSIS OF LAWS

Європейське законодавство, що базується на принципах забезпечення прав людини і громадянина, дає змогу уникати конфліктних ситуацій на базі крос-культурних взаємин. Навіть мононаціональні держави в умовах сучасного посилення націоналістичних рухів стикнулися із необхідністю забезпечувати мирне співіснування титульних і не титульних народів. Це потребує вироблення нових моделей суміс-

ного життя людей у суспільстві, утвердження відповідних соціальних норм та моральних цінностей у суспільній свідомості, розробки і впровадження відповідного законодавства.

Метою дослідження є аналіз польського законодавства у сфері захисту прав національних меншин.

До проблем захисту прав національних меншин у Польщі звертались у своїх працях такі дослідники: Н. Шипка [4], К. Вітман [1], С. Швидюк [3], М. Будита-Будзинська [5], Г. Януш, П. Байда [6], Є. Созанські [9].

Відповідно до перепису населення 2011 р. у Республіці Польща польську національність задекларувало 97,09 % анкетованих. 871,5 тис. осіб (2,26 %) задекларували дві національності — польську і непольську, причому 788 тис. (2,05 %) польську як першу, а 83 тис. (0,22 %) польську як другу, 596 тис. осіб (1,55 %) задекларували виключно непольську національність, з них 46 тис. (0,12 %) — дві непольські національності [8].

Права національних меншин гарантує Конституція Республіки Польща, прийнята 25 травня 1997 р. [7]. Відповідно до ст. 35 держава гарантує громадянам Польщі, що належать до національних меншин, свободу збереження і розвитку власної мови, звичаїв і традицій, культури. У цій статті передбачено, що держава гарантує таким громадянам право створювати власні освітні і культурні заклади та інституції, які мають на меті збереження релігійної приналежності, а також брати участь у вирішенні справ, що стосуються їх культурної самобутності. У ст. 32 Конституції Республіки Польща закріплено заборону дискримінації з будь-якої причини, зокрема, вказується, що всі люди є рівними перед законом і ніхто не може піддаватись дискримінації у політичному, суспільному чи господарському житті. Ст. 13 Конституції Польщі забороняє існування політичних партій та інших організацій, програма чи діяльність яких дозволяє або передбачає расову чи національну нетерпимість.

Конституційні гарантії поширюються на численні польські законодавчі акти, серед яких необхідно вказати Закон «Про національні та етнічні меншини і регіональну мову» від 6 січня 2005 р. (Dz. U. Nr 17, roz. 141) [12], що містить визначення терміна «національні та етнічні меншини», запроваджує можливість вживання мови меншини як додаткової у органах гмін, а також можливість вживання, крім урядових назв місцевостей і фізіографічних об'єктів та назв вулиць, додаткових традиційних назв мовою національних меншин.

Цей Закон є основним актом, що регулює у Польщі питання збереження і розвитку культурної самобутності національних меншин, спосіб реалізації принципу рівноправності осіб незалежно від їхнього етнічного походження, а також визначає завдання та компетенції органів урядової адміністрації та територіального самоврядування. Він прямо вказує, на які національності розповсюджуються конституційні гарантії: білоруську, чеську, литовську, німецьку, вірменську, російську, словацьку, українську, єврейську.

Згідно з положеннями цього Закону, кожна особа, що належить до національної меншини в Польщі, має право вільно визначатись зі своїм статусом. Особи, які належать до меншини, можуть користуватися правами і свободами, що випливають з принципів, закладених у цьому Законі, як індивідуально, так і спільно з іншими членами своєї меншини.

Також ст. 5 Закону забороняє застосовувати будь-які засоби з метою асиміляції осіб, які належать до національної меншини. Забороняється застосування будь-яких засобів з метою зміни національних або етнічних пропорцій на територіях, заселених меншинами, а також дискримінація через приналежність до меншини. У зв'язку з цим польські органи публічної влади зобов'язані застосовувати відповідні заходи з метою сприяння повній рівності у сфері економічного, суспільного, політичного і культурного життя осіб, які належать до меншини. Вони зобов'язані також сприяти захисту осіб, які є об'єктом дискримінації, ворожості або насильства внаслідок їх приналежності до меншини, а також укріпленню міжкультурного діалогу.

Права національних меншин забезпечуються й іншими законами Республіки Польща. Зокрема, у ст. 13 Закону від 7 вересня 1991 р. «Про систему освіти» (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) [15] зазначено, що школа дасть можливість учням підтримувати національну, етнічну, мовну та релігійну самобутність, у тому числі завдяки вивченню мови, рідної історії та культури.

Закон від 29 грудня 1992 р. «Про радіомовлення та телебачення» (Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531, z późn. zm.) [16] у ст. 21 гарантує, що радіомовлення та телебачення реалізує публічну місію як всьому суспільству, так і окремим його частинам, пропонуючи програми та інші послуги у сфері інформації, публіцистики, культури, освіти та спорту на засадах плюралізму, виваженості і незалежності.

У п. 1 ст. 118 Закону від 6 червня 1997 р. Кримінального кодексу (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) [12] сказано, що той, хто з метою винищення загалом або частково національної, етнічної, расової, політичної, релігійної групи здійснить вбивство або завдасть тяжких тілесних ушкоджень особі, яка належить до такої групи, підпадає під покарання у вигляді позбавлення волі не менше ніж на 12 років, 25 років або довічне ув'язнення. За ст. 257, той, хто публічно зневажає групу людей або окрему особу з приводу її національної, етнічної, расової, релігійної приналежності і завдає їй тілесних ушкоджень, то підлягає покаранню у вигляді позбавлення волі до 3 років.

Закон від 7 жовтня 1999 р. «Про польську мову» (Dz. U. Nr 90, poz. 999, z późn. zm.) [14] пропонує у п. 1 ст. 2 не порушувати положень Закону про відносини держави і церкви та інших релігійних спільнот, зокрема щодо відправ культури і релігійних практик. А п. 2 ст. 2 підтверджує право національних та етнічних меншин використовувати регіональну мову.

Ст. 6 Закону від 4 березня 2010 р. «Про національний перепис населення і помешкань в 2011 р.» (Dz. U. Nr 1, poz. 277) [10] для визначення етнічно-культурної характеристики було запропоновано такі параметри: 1) національність — національна приналежність чи етнічна; 2) мова, якою розмовляє особа вдома; 3) рідна мова; 4) національні та етнічні меншини; 5) релігія — релігійна приналежність.

Закон від 5 січня 2011 р. «Про вибори» (Dz. U. 2017 poz. 15) [11] звільняє виборчі комітети виборців, сформовані з членів організацій національних меншин, від вимоги подолання 5-відсоткового бар'єру на виборах до Сейму Республіки Польща.

Таким чином, польське законодавство у сфері захисту прав національних меншин відповідає міжнародним стандартам і гарантує дотримання прав національних меншин в освітній, культурній, релігійній та політичній сферах.

Джерела

1. Вітман К. Становлення міжнародно-правової системи захисту прав національних меншин у країнах Східної Європи (після Другої світової війни) [Електронний ресурс] / К. Вітман // Юридичний вісник. — 2010. — № 2. — С. 30-36. — Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/5931/%CA>

2. Дадіани Л. Защита прав национальных меньшинств — одна из основ демократии [Электронный ресурс] / Л. Дадіани, А. Абашидзе // Observer. — Режим доступа : http://www.rau.su/observer/N16-17_94/l6-17_09.htm
3. Швидюк С. Польське і українське спеціальне законодавство щодо національних меншин: порівняльна характеристика / С. Швидюк // Держава і право : зб. наук. пр. «Юридичні і політичні науки». — К. : Ін-т держави і права ім. В. Корецького НАН України, 2005. — Вип. 30. — С. 717–723.
4. Шипка Н. Організації національних та етнічних меншин у сучасному польському законодавстві / Н. Шипка // Укр. нац. ідея: реалії та перспективи розвитку. — 2015. — Вип. 27. — С. 159–165.
5. Budyta-Budzyńska M. Socjologia Narodu i Konfliktów Etnicznych / M. Budyta-Budzyńska. — 2010. — S. 139–159.
6. Janusz G., Bajda P. Prawa mniejszości narodowych. Standardy europejskie / G. Janusz, P. Bajda. — Warszawa, 2000. — S. 34.
7. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>
8. Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf
9. Sozanski J. Ochrona mniejszości w systemie uniwersalnym, europejskim i wspólnotowym / J. Sozanski. — W., 2002. — S. 23.
10. Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/zapisy-z-konstytucji-r/6994,Ustawa-o-narodowym-spisie-powszechnym-ludnosc-i-mieszkan-w-2011-r.html>
11. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000015>
12. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/zapisy-z-konstytucji-r/6462,Kodeks-karny.html>
13. Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. — Режим доступу : <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/zapisy-z-konstytucji-r/6447,Ustawa-o-mniejszosciach-narodowych-i-etnicznych-oraz-o-jezyku-regionalnym.html>
14. Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/zapisy-z-konstytucji-r/6455,Ustawa-o-jezyku-polskim.html>

15. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/zapisy-z-konstytucji-r/6456,Ustawa-o-systemie-oswiaty.html>

16. Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/zapisy-z-konstytucji-r/6461,Ustawa-o-radiofonii-i-telewizji.html>

Лісовська Мирослава,

Київський університет імені Бориса Грінченка,

м. Київ, Україна,

m.lisovska@kubg.edu.ua

ЗАХИСТ ПРАВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

PROTECTION OF MIGRANT WORKERS' RIGHTS: EUROPEAN EXPERIENCE

Сучасний глобалізований світ характеризується постійним переміщенням населення. Міграція стирає традиційні кордони між культурами, етнічними групами і мовами, розвиває культурні та економічні багатства і часто сприймається як виклик. Масовий приплив мігрантів становить загрозу етнічній, релігійній і мовній структурі суспільства, його єдності. Без продуманої системи заходів щодо асиміляції мігрантів можливі загострення конфліктів цінностей, боротьба за ресурси між мігрантами і корінним населенням країни. Міграція є викликом механізмам захисту прав людей, які борються за їх повне дотримання, в тому числі й мігрантів, оскільки права мігрантів часто порушуються. За таких умов актуальною є проблема дотримання і захисту прав мігрантів.

Метою дослідження є аналіз досвіду Європейського Союзу стосовно захисту прав трудових мігрантів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічні негаразди, військові конфлікти, національні протиріччя, екологічні катастрофи та інші проблеми є основними причинами, які змушують людей до пе-